

**ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΑΠΟ
ΚΙΝΗΤΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ
ΖΩΣΙΜΑΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

Ντάφλου Ν., Ράπτη Γ., Ιωάννου Ν., Οικονομίδου Β., Ζαΐμη Α.,
Τζάννου Α.

Η Κινητή Βιβλιοθήκη της Ζωσιμαίας Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων άρχισε την υλοποίηση του Προγράμματος <<Υποστήριξη της Εκπαιδευτικής Πράξης από Κινητές Βιβλιοθήκες>> στο Σχολικό έτος 1999-2000. Το Πρόγραμμα συγχρηματοδοτήθηκε από το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και από Εθνικούς Πόρους και η χρηματοδότησή του συνεχίζεται και από το 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Εξυπηρετεί Σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Ιωαννίνων, εκτός των Σχολείων της Επαρχίας Πωγωνίου που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Βιβλιοθήκης Κόνιτσας, καθώς και των Νομών Πρέβεζας και Άρτας και από το Νομό Θεσπρωτίας σχολεία της Επαρχίας Παραμυθιάς.

Στόχος της Κινητής Βιβλιοθήκης με την εφαρμογή του Προγράμματος είναι να συμπληρώνει και να ενισχύει τη σχολική πράξη με πληροφοριακό υλικό και τεχνολογικά μέσα στα Σχολεία εκείνα στα

οποία δεν έχουν δημιουργηθεί Σταθερές Σχολικές Βιβλιοθήκες. Δε στοχεύει να αντικαταστήσει την εκπαιδευτική δραστηριότητα αλλά να ανοίξει νέους δρόμους ενημέρωσης και πληροφόρησης τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς, να προβάλλει νέους τρόπους ψυχαγωγίας και εναλλακτικές μορφές προσέγγισης του κόσμου της πληροφορίας είτε μέσω των βιβλίων είτε με τη χρήση νέων τεχνολογιών (όπως είναι τα cd-rom) και τη χρήση του Διαδικτύου. Οι αυξημένες ανάγκες που παρουσιάζονται στα Σχολεία για πρόσβαση στις πολυάριθμες πηγές πληροφοριών, καθώς και οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που προωθούν την καθιέρωση του πολλαπλού σχολικού βιβλίου, κάνουν επιτακτική την ανάγκη παροχής των ανωτέρω υπηρεσιών που στην περίπτωσή μας πραγματοποιούνται μέσω της Κινητής Βιβλιοθήκης.

Πρωταρχικός μας στόχος κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση του Προγράμματος ήταν η θεμελίωση και η ενίσχυση της σχέσης του μαθητή με τη Βιβλιοθήκη και το βιβλίο, μιας σχέσης προσφοράς και αποδοχής, αναζήτησης και ανταπόκρισης.

Επόμενος στόχος μας ήταν να καλύψουμε τις ανάγκες των μαθητών σε πληροφοριακά βιβλία, σχολικά βοηθήματα, εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, επιστημονικές μελέτες και cd-rom, καθώς και τις ανάγκες τους σε εξωσχολικά βιβλία. Ακόμη προσπαθήσαμε να τους δώσουμε τη

δυνατότητα για μία όσο το δυνατόν πληρέστερη προσέγγιση της κλασικής και σύγχρονης ελληνικής και ξένης λογοτεχνίας μέσα από ένα ευρύ φάσμα επιλογών. Η ανταπόκριση, που υπήρξε άμεση και ενθουσιώδης από την αρχή, καταδεικνύει ότι η ανάγκη για υλικό τέτοιου είδους ήταν μεγάλη.

Ο σχεδιασμός για την υλοποίηση του Προγράμματος, η επιλογή και η αρχική ενημέρωση των Σχολείων για το Πρόγραμμα, καθώς και η σε τακτά χρονικά διαστήματα επικοινωνία με τις σχολικές μονάδες πραγματοποιούνται από την Κεντρική Βιβλιοθήκη. Εκτός αυτών, η Κεντρική Βιβλιοθήκη έχει τη γραμματειακή υποστήριξη, την οικονομική διαχείριση και τη στήριξη της τεχνικής υποδομής της Κινητής της Βιβλιοθήκης.

Επιπλέον συγκεντρώνει στοιχεία για την αξιολόγηση του Προγράμματος «Υποστήριξη της Εκπαιδευτικής Πράξης από Κινητές Βιβλιοθήκες» στην περιοχή αρμοδιότητάς της, αλλά συντονίζει και τη συγκέντρωση στοιχείων από όλες τις Κεντρικές Βιβλιοθήκες της Ελλάδας που υλοποιούν το Πρόγραμμα, δεδομένου ότι έχει αναλάβει το Υποέργο της Αξιολόγησης του Έργου.

Το βασικό κριτήριο για την επιλογή των Σχολείων ήταν οι μαθητές που εξυπηρετούνται να αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα αστικών-ημιαστικών και αγροτικών περιοχών, ορεινών και πεδινών, της

περιφέρειας αρμοδιότητάς μας. Αρχικά επελέγησαν 39 Σχολεία ως δανειστικά κέντρα, ο αριθμός των οποίων αυξήθηκε ώστε σήμερα να λειτουργούν 49 δανειστικά κέντρα. Ο σχετικά περιορισμένος αριθμός των δανειστικών κέντρων σε σχέση με το συνολικό αριθμό των Σχολείων της περιφέρειας είναι αναγκαστικός, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στην Κινητή Βιβλιοθήκη να προγραμματίζει επισκέψεις σε τακτά χρονικά διαστήματα. Η έλλειψη προσωπικού περιορίζει αναγκαστικά τον αριθμό των Σχολείων που εξυπηρετούνται. Με τα σημερινά δεδομένα ο κύκλος των επισκέψεων σε όλες τις σχολικές μονάδες ολοκληρώνεται σε δύο μήνες, πραγματοποιούνται δηλαδή κατά μέσο όρο 4 επισκέψεις σε κάθε Σχολείο κάθε διδακτικό έτος, με δυνατότητα αύξησης του αριθμού επισκέψεων ανάλογα με τα αιτήματα των Σχολείων. Με τη λήξη των μαθημάτων πραγματοποιείται μία επιπλέον επίσκεψη για τη συλλογή του υλικού ώστε να ελεγχθεί και να συντηρηθεί.

Η Συλλογή της περιλαμβάνει 13. 277 τίτλους έντυπου υλικού και 113 τίτλους οπτικοακουστικού υλικού που προέρχονται από τη βασική συλλογή που πρότεινε το ΥΠ.Ε.Π.Θ, αλλά και τίτλους που προμηθευτήκαμε στην πορεία του Προγράμματος. Καλύπτονται όλα τα γνωστικά αντικείμενα που ενδέχεται να ζητηθούν από την εκπαιδευτική και τη μαθητική κοινότητα. Στη συλλογή έχει ενταχθεί ικανοποιητικός

αριθμός σχολικών βοηθημάτων, παιδικών και εφηβικών βιβλίων αλλά και εξειδικευμένων βιβλίων ειδικοτήτων Τ.Ε.Ε.

Η συνεργασία με τα Σχολεία, κατά την εφαρμογή του Προγράμματος, μας έχει δώσει αισιόδοξα μηνύματα για την αποτελεσματικότητα και τη χρησιμότητα των υπηρεσιών που παρέχει. Η Βιβλιοθήκη, όπως προαναφέρθηκε, εξυπηρετεί Σχολεία τόσο των αστικών κέντρων όσο και περιοχών απομακρυσμένων από τα αστικά κέντρα αλλά και διαφορετικές κατηγορίες σχολείων όπως είναι τα Μουσικά Γυμνάσια και Λύκεια και τα Τ.Ε.Ε. Κατά συνέπεια εξυπηρετεί ένα μεγάλο αριθμό μαθητών με διαφορετικές ανάγκες, διαφορετικές δυσκολίες στη μάθηση και την προσέγγιση της γνώσης, με περισσότερες ή λιγότερες δυνατότητες επίσκεψης σε Βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία, με διαφορετική κοινωνική προέλευση και οικονομική δυνατότητα και πολλές φορές με διαφορετική υπηκοότητα. Αναφερόμαστε σε Σχολεία όπου φοιτούν μαθητές – μετανάστες, από την Αλβανία κυρίως, οι οποίοι, όπως είναι φυσικό, αντιμετωπίζουν δυσκολίες προσαρμογής, που οφείλονται κυρίως στη νέα γλωσσική πραγματικότητα.

Εκτός από τα Σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η Κινητή Βιβλιοθήκη επισκέπτεται Δημοτικά και Νηπιαγωγεία, ύστερα από δική τους πρόσκληση, αλλά και όποιον άλλο φορέα ζητήσει τη συνεργασία της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Παιδιατρική Κλινική του

Νοσοκομείου Χατζηκώστα, όπου δημιουργήθηκε δανειστικό κέντρο, ύστερα από πρόσκληση της κοινωνιολόγου της κλινικής.

Σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής του Προγράμματος τηρήθηκε Ημερολόγιο επισκέψεων. Καταγράψαμε την ανταπόκριση του κάθε Σχολείου χωριστά, τα προβλήματα που προέκυπταν σε κάθε επίσκεψη και τα αιτήματα των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Από το ημερολόγιο παρακολουθούμε την εξέλιξη της σχέσης των Σχολείων με την Κινητή Βιβλιοθήκη και γνωρίζουμε τις ανάγκες και τα προβλήματα των Σχολείων που πρόκειται να επισκεφτούμε.

Με τη συμπλήρωση δύο χρόνων λειτουργίας της Κινητής Βιβλιοθήκης, το 2001, προκειμένου να αξιολογήσουμε τις ανάγκες των μαθητών και των εκπαιδευτικών αλλά και να διαμορφώσουμε τη μελλοντική πολιτική της Βιβλιοθήκης, σχεδιάσαμε και διακινήσαμε δύο τύπους ερωτηματολογίων στα Σχολεία της αρμοδιότητάς μας. Το πρώτο απευθυνόταν στους εκπαιδευτικούς και το δεύτερο στους μαθητές. Τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν από αντιπροσωπευτικό δείγμα (10%) μαθητών και εκπαιδευτικών όλων των δανειστικών κέντρων.

Πίνακας 1 Οι μαθητές πρότειναν για την καλύτερη λειτουργία της Βιβλιοθήκης μεγαλύτερη ποικιλία θεμάτων και πολλαπλά αντίτυπα σε κάθε επίσκεψη, με κυριότερες απαιτήσεις κατά σειρά προτίμησης, όπως φαίνεται στον **Πίνακα 2**, για λογοτεχνία (αρχαία ελληνική, σύγχρονη

ελληνική και ξένη), σχολικά βοηθήματα και πληροφοριακά βιβλία.

Πίνακας 1 Ζήτησαν επίσης συχνότερες επισκέψεις της Κινητής στο σχολείο τους, ενώ τρίτη κατά σειρά πρόταση είναι η διάθεση περισσότερου χρόνου για την επίσκεψη στη Βιβλιοθήκη και ακολουθούν σε μικρότερο βαθμό τα αιτήματα για σύγχρονες εκδόσεις λογοτεχνίας, και για οπτικοακουστικό υλικό **Πίνακας 2**.

Πίνακας 3 Οι προτάσεις των εκπαιδευτικών αφορούσαν στις συχνότερες επισκέψεις της Κινητής Βιβλιοθήκης, επίσης μεγαλύτερη ποικιλία θεμάτων και πολλαπλά αντίτυπα, αίτημα που ταυτίζεται με αυτό των μαθητών, αλλά και εξειδικευμένα βιβλία, όπως για παράδειγμα καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος, λεξικά, βιβλιοπαρουσιάσεις για την επιλογή βιβλίων, τεχνικά βιβλία ειδικοτήτων ΤΕΕ κλπ. Σε μικρότερο βαθμό ζήτησαν σχολικά βοηθήματα για τους μαθητές αλλά και για τους ίδιους, κατάλογο της συλλογής της Κινητής Βιβλιοθήκης, για να έχουν μία συνολική εικόνα της συλλογής, ενώ το 40% περίπου των εκπαιδευτικών που απάντησαν τα ερωτηματολόγια δεν είχαν να κάνουν καμία πρόταση για την καλύτερη λειτουργία της Κινητής Βιβλιοθήκης .

Πίνακας 4 Από την ίδια έρευνα προέκυψε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών δεν επισκέπτεται άλλη Βιβλιοθήκη εκτός της Κινητής.

Πίνακας 5 Το μεγαλύτερο ποσοστό δήλωσε ότι επισκέπτεται σπάνια μια Βιβλιοθήκη ενώ μικρότερο ήταν το ποσοστό εκείνων που επισκέπτονται πολύ συχνά μια Βιβλιοθήκη.

Πίνακας 6 Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι 165 στους 402 μαθητές δηλώνουν ότι επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη με δική τους πρωτοβουλία και ακολουθεί η παρότρυνση των εκπαιδευτικών, όπως δήλωσαν 97 μαθητές. Τρίτη εμφανίζεται η προτροπή από τους γονείς.

Συμπεράσματα

Σήμερα, με την εμπειρία των επισκέψεων της Κινητής Βιβλιοθήκης στα Σχολεία και των επισκέψεων των μαθητών στην Κινητή Βιβλιοθήκη μπορούμε να πούμε ότι έχουμε κάνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων μας. Σε κάθε μας επίσκεψη πλέον η όλη διαδικασία εξελίσσεται σαν μία φυσική λειτουργία. Οι μαθητές ξέρουν πώς να φερθούν, πού βρίσκεται το υλικό που τους ενδιαφέρει και πώς να το αναζητήσουν. Επιλέγουν πλέον τα βιβλία που θέλουν με κριτική σκέψη, διαβάζοντας τις περιλήψεις και ξεφυλλίζοντάς τα. Αναζητούν συγκεκριμένους συγγραφείς και συγκεκριμένους τίτλους. Δεν διστάζουν να ζητήσουν τη βοήθεια του προσωπικού της Κινητής Βιβλιοθήκης, αν δεν βρουν αυτό που θέλουν,

να το ζητήσουν για την επόμενη επίσκεψη και να ενημερωθούν για το σχετικό υλικό που μπορεί να τους διαθέσει η Βιβλιοθήκη για εργασίες που έχουν αναλάβει. Ζητάνε εύκολα τις προτάσεις του βιβλιοθηκονόμου για την επιλογή βιβλίων και επιλέγουν αριθμό βιβλίων ανάλογο με το χρόνο που τους δίνεται μέχρι την επόμενη επίσκεψη της Βιβλιοθήκης. Έχουν αυξηθεί οι απαιτήσεις των μαθητών τόσο για συγκεκριμένο υλικό όσο και για το χρόνο παραμονής της Βιβλιοθήκης στο Σχολείο. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι πλέον έχουν αρχίσει να αντιμετωπίζουν τη Βιβλιοθήκη ως προσωπική τους υπόθεση που τους αφορά άμεσα.

- Τα αυξημένα ποσοστά των μαθητών που δηλώνουν ότι δεν επισκέπτονται άλλη Βιβλιοθήκη εκτός της Κινητής, καθώς και ότι επισκέπτονται σπάνια μια Βιβλιοθήκη δείχνουν την απουσία της Βιβλιοθήκης από την εκπαιδευτική πράξη και τονίζουν το βασικό ρόλο που έρχεται να παίξει η Κινητή Βιβλιοθήκη ως ο επικοινωνιακός σύνδεσμος ανάμεσα στην μαθητική κοινότητα και τις πληροφοριακές και τεχνολογικές εξελίξεις.

- Τα αιτήματα για συγκεκριμένες κατηγορίες βιβλίων αποτέλεσαν τον κεντρικό άξονα επιλογής στην προμήθεια νέου υλικού για τον εμπλουτισμό της συλλογής.

- Παρόλο που και η συλλογή είναι μεγάλη και η επιλογή των βιβλίων έχει γίνει με βάση τις ηλικίες των παιδιών στα οποία

απευθύνεται, τα αιτήματα για αύξηση των προσφερομένων τίτλων στο βιβλίο-αυτοκίνητο καθώς και για διεύρυνση της ποικιλίας των θεμάτων, δείχνουν ότι κάθε Σχολείο έχει διαφορετικές ανάγκες και κάθε μαθητής διαφορετικά ενδιαφέροντα. Για το λόγο αυτό παροτρύνουμε τους εκπαιδευτικούς να συγκεντρώνουν τα αιτήματα των μαθητών και να μας ενημερώνουν έγκαιρα ώστε να είμαστε απολύτως προετοιμασμένοι κατά την επίσκεψή μας στο σχολείο.

- Το αίτημα για περισσότερο χρόνο παραμονής της Βιβλιοθήκης στο Σχολείο έχει αντιμετωπιστεί στη πλειοψηφία των περιπτώσεων. Φροντίσαμε η κάθε επίσκεψη να γίνεται σε ένα μόνο Σχολείο ή σε Σχολεία συστεγαζόμενα ή σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, ώστε να διαθέτουμε όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο. Παράλληλα, οι διευθυντές και οι σύλλογοι διδασκόντων των Σχολείων επιδεικνύουν ιδιαίτερη προθυμία για την οργάνωση των επισκέψεων των μαθητών τους στη Βιβλιοθήκη, ακόμα και κατά τη διάρκεια των μαθημάτων με τη συνοδεία των υπευθύνων καθηγητών.

- Οι επισκέψεις της Κινητής Βιβλιοθήκης στα Σχολεία έγιναν έναυσμα για τη συνέχιση ή την αρχή ευρύτερης συνεργασίας μεταξύ της Κεντρικής Βιβλιοθήκης και των Σχολείων της Δευτεροβάθμιας και της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφέρειας της Ηπείρου. Πολλά σχολεία πραγματοποιούν εκπαιδευτικές επισκέψεις στην Κεντρική

Βιβλιοθήκη και ενημερώνονται για τη λειτουργία της από το προσωπικό. Επίσης, συμμετέχουν ή/ και συνδιοργανώνουν εκδηλώσεις με την Κεντρική Βιβλιοθήκη. Πρόσφατα παραδείγματα αποτελούν η αθρόα προσέλευση Σχολείων όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης στην έκθεση με θέμα: «Η τέχνη της βιβλιοδεσίας από το Βυζάντιο ως τις μέρες μας» όπου πραγματοποιήθηκαν ξεναγήσεις των μαθητών – δίκην εκπαιδευτικού προγράμματος καθώς και στην έκθεση «Νέοι δρόμοι προς την Ιθάκη και πάλι πίσω», που συνδιοργανώθηκε με το Ινστιτούτο GOETHE με το οποίο η Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη έχει εξαιρετική συνεργασία από πολλών ετών.

Είναι ιδιαίτερα αισιόδοξο το γεγονός ότι οι απαιτήσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας από την Κινητή Βιβλιοθήκη συνεχώς αυξάνονται. Όσο αυξάνονται οι απαιτήσεις των Σχολείων τόσο βελτιώνονται και οι υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης και όσο θα εξελίσσεται η Βιβλιοθήκη και η λειτουργία της τόσο θα μεγαλώνουν και οι προσδοκίες της μαθητικής κοινότητας. Η σχέση είναι αμφίδρομη, αυτό επιδιώκουμε και σ' αυτό βασιζόμαστε. Πιστεύουμε ότι έχουμε εδραιώσει την παρουσία της Κινητής Βιβλιοθήκης ως αναπόσπαστο τμήμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Έχουμε δημιουργήσει μία πολλά υποσχόμενη σχέση ανάμεσα στην Κινητή Βιβλιοθήκη, τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς

Τα πρώτα συμπεράσματα που προκύπτουν από την επεξεργασία των δεδομένων της Αξιολόγησης, στο σύνολο της Επικράτειας, δείχνουν σημαντικές αυξητικές τάσεις, πράγμα που καταδεικνύει την εγκυρότητα και την επιτυχία του όλου εγχειρήματος

Θεωρούμε ότι το Πρόγραμμα «Υποστήριξη της Εκπαιδευτικής Πράξης από Κινητές Βιβλιοθήκες», εκτός των άλλων, προβάλλει τη βασική πολιτική της Δημόσιας Βιβλιοθήκης για δωρεάν παροχή πληροφόρησης και γνώσης σε όλα τα επίπεδα και σε όλα τα κοινωνικά στρώματα καθώς και για ενίσχυση της αρχής της δια βίου μάθησης.